

Warszawa, dnia 02 września 2002 r.

Biuro Studiów i Ekspertyz

OPINIA ZLECONA

Opinia

o projekcie ustawy o Sądzie Najwyższym (dr. 496)

Uwagi ogólne:

Obowiązująca obecnie ustawa o Sądzie Najwyższym pochodząca z 1984 roku była wielokrotnie (osiemnaście razy) nowelizowana. Jej obecnie obowiązująca wersja stanowi czwarty tekst jednolity. Już sam ten fakt przemawia za pilną potrzebą uchwalenia nowej ustawy, odpowiadającej zarówno radykalnie zmienionym przepisom o postępowaniu w sprawach cywilnych i karnych, jak też obecnej roli, strukturze i funkcji Sądu Najwyższego jako sądu kasacyjnego, określonym przez Konstytucję z 1997 roku i znowelizowany kodeks postępowania cywilnego i karnego. Kolejne nowelizacje ustawy o Sądzie Najwyższym miały charakter fragmentaryczny i jako takie dotyczyły tylko określonych zagadnień. Wytworzył się przez to brak spójności zarówno między konkretnymi przepisami ustawy, jak i między ustawą o Sądzie Najwyższym a przepisami regulującymi system postępowania przed tym sądem w sprawach cywilnych i karnych.

Opiniowany projekt nowej ustawy ma charakter ustrojowy i odpowiada w swoich ogólnych założeniach potrzebie dostosowania przepisów o Sądzie Najwyższym zarówno do jego nowej roli, jako naczelnego organu – sądu kasacyjnego, w systemie wymiaru sprawiedliwości, jak też do nowych zasad ustrojowych sądownictwa powszechnego i do przepisów proceduralnych. Przepisy projektowanej ustawy są spójne i adekwatne do wspomnianych zasad i przepisów, tworząc zwarty i przejrzysty model Sądu Najwyższego.

Projekt nie nasuwa poważniejszych zastrzeżeń z punktu widzenia techniki legislacyjnej; operuje jasnym i poprawnym językiem; budowa jego poszczególnych przepisów wyróżnia go korzystnie spośród innych obecnych aktów legislacyjnych.

Z punktu widzenia funkcjonowania Sądu Najwyższego projekt zawiera szereg poważnych i korzystnych zmian w stosunku do obecnego stanu prawnego. W zakresie administracji i spraw finansowych istotną zmianą, zasługującą na poparcie jest wyodrębnienie w budżecie państwa dochodów i wydatków Sądu Najwyższego w brzmieniu uchwalonego przez Kolegium Sądu Najwyższego projektu, który minister właściwy do spraw finansów publicznych włącza do budżetu oraz przyznanie Pierwszemu Prezesowi uprawnień tegoż ministra w zakresie wykonywania budżetu Sądu Najwyższego (art. 10). Postanowienie to należy postrzegać jako wykonanie postanowienia Konstytucji, wedle którego władzy sądowniczej przysługuje niezależność – także w zakresie finansowym - od innych władz (art. 173).

Drugim ważnym rozwiązaniem jest utworzenie w Sądzie Najwyższym dla wszystkich Izb (w tym także Wojskowej na miejsce Biura Nadzoru Pozainstancyjnego) wyspecjalizowanego Biura Studiów i Analiz zamiast dotychczasowego Biura Orzecznictwa o niesprecyzowanych zadaniach i kompetencjach (art. 9 i 62) oraz powierzenie Zgromadzeniu Ogólnemu Sądu Najwyższego uchwalanie, w postaci ogłaszanego w Monitorze Polskim regulaminu, wewnętrznej organizacji i urzędowania sądu i jego agend organizacyjnych (art. 5 ust. 2 i 3) podczas, gdy dotychczasowa ustawa obarczała sprawami administracyjnymi Sądu Najwyższego Prezydenta Rzeczypospolitej (w art. 7).

Wprowadzenie w art. 67 zasady zwolnienia sędziów w Izbie Wojskowej z zawodowej służby wojskowej stanowi niewątpliwie jedną z najważniejszych regulacji w opiniowanym projekcie, ponieważ dotychczasowe podwójne podporządkowanie służbowe tych sędziów jest nie do pogodzenia z zasadami Konstytucji (art. 178).

Wprowadzenie w rozdziale 8 przepisów uwalniających sędziów Sądu Najwyższego od uciążliwych i nie związanych z rolą i funkcją Sądu Najwyższego czynności związanych z postępowaniem dyscyplinarnym w samorządach zawodowych jest rozwiązaniem potrzebnym i prawidłowym.

Wydaje się, że celowe byłoby rozważenie wprowadzenia do projektu przepisu o możliwości zatrudniania w Biurze Studiów i Analiz sędziów Sądu Najwyższego w stanie spoczynku. Sędziowie ci dysponują ogromnym doświadczeniem zawodowym i wykorzystanie ich dorobku i doświadczenia byłoby z pewnością wielką korzyścią dla Sądu Najwyższego.

Uwagi szczególne do:

1. **art. 1 pkt 1:** art. 2 ust. 1 dotychczasowej ustawy stanowi, że „Sąd Najwyższy sprawuje nadzór nad działalnością wszystkich innych sądów w zakresie orzekania”. Art. 1 pkt 1 projektu operuje natomiast ogólnym pojęciem „nadzoru”, który mieści w sobie różne rodzaje i sposoby nadzoru, w tym także takie, które nie mają względu na zasadę niezawisłości sędziów. Dlatego po słowie „nadzór” należy dodać słowo „judykacyjny” (albo „w zakresie orzekania”) – jest to niezbędne dla wyeliminowania jakichkolwiek wątpliwości w tej niesłychanie ważnej i delikatnej sprawie,
2. **art. 8 ust. 6:** nasuwa się pytanie kim powinna być „osoba” wyznaczona przez Pierwszego Prezesa do reprezentowania Sądu Najwyższego w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym? Wydaje się, że powinien to być sędzia – członek Biura Studiów i Analiz – przepis ten wymaga uściślenia,
3. **art. 18 ust. 3:** wydaje się, że zrzeczenie się urzędu lub statusu sędziego w stanie spoczynku przez sędziego Sądu Najwyższego jest nieodwołalne i trzeba to wyraźnie powiedzieć w zdaniu drugim tego ustępu,
4. **art. 19 i 21:** uchwała o przeniesieniu w stan spoczynku powinna określać datę przejścia sędziego w ten stan, która jest integralnie związana z samym przeniesieniem w stan spoczynku. Uchwała nie powinna więc orzekać o przeniesieniu w stan spoczynku bez równoczesnego określenia daty. Powierzenie określenia daty Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego nie wydaje się ani słuszne ani celowe,
5. **art. 49:** określenie „przedstawicieli innych organów władzy publicznej” wydaje się bardzo szerokie i jest wątpliwe, aby zaproszenie mogło zostać skierowane do przedstawicieli wszystkich organów władzy publicznej. Chodzi tu o przedstawicieli organów zainteresowanych posiedzeniem Zgromadzenia Ogólnego. Wydaje się, że należy przepisowi temu nadać brzmienie podobne, jak art. 13 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym¹,
6. **art. 52 pkt 1:** „ustalenie podziału czynności w Sądzie Najwyższym” jest określeniem bardzo szerokim, obejmującym np. podział czynności między urzędnikami stanowiącymi obsadę sekretariatu. W przepisie tym chodzi najpewniej o podział czynności, o jakim jest mowa w obecnej ustawie o Sądzie Najwyższym (art. 60 pkt. 1), tj. o podział czynności, polegający w szczególności na przydzieleniu sędziów do określonych izb i wydziałów,

---

¹ Art. 13. 1. Prezes Trybunału zwołuje co najmniej raz w roku Zgromadzenie Ogólne, na którym omawia się działalność Trybunału oraz problemy wynikające z jego orzecznictwa.

2. W Zgromadzeniu Ogólnym mają prawo wziąć udział przewodniczący zainteresowanych komisji sejmowych, komisji senackich, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Rzecznik Praw Obywatelskich i Rzecznik Praw Dziecka.

7. **art. 55:** przepis jest nieprecyzyjny: wątpliwości co do wykładni prawa muszą odnosić się do **konkretnej** (rozpoznawanej) **sprawy** (tak jak to formułuje dotychczasowy art. 13 pkt. 4 ust. o S.N.) , nie chodzi tu bowiem o zagadnienie abstrakcyjne, oderwane od konkretnej sprawy, w której ono powstało,
8. **art. 57 ust. 4 zdanie 2:** słowo „kierunku” należy zastąpić słowem: „sposobu” – nie chodzi bowiem o „kierunek” ale o proponowany sposób, w jaki Sąd Najwyższy powinien rozstrzygnąć przedstawione mu zagadnienie prawne,
9. **art. 59:** w przepisie tym należy określić kiedy i w jakim celu Sąd Najwyższy może zażądać sporządzenia uzasadnienia orzeczenia, nie chodzi bowiem ani o zaspokojenie ciekawości, ani o żądanie bez zachodzącej potrzeby,
10. **art. 68 ust. 2:** Niezbyt zrozumiałe jest regulowanie w ustawie o Sądzie Najwyższym uprawnień sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego. W każdym razie przepis ten jest mało zrozumiały. Wydaje się, - gdyby z przyczyn, których nie rozumiem – miał pozostać, należałoby może nadać mu inne brzmienie, z którego wynikałoby, że przepisy, o których w tym artykule mowa, mają zastosowanie do sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Reasumując:

uważam, że opiniowany projekt ustawy o Sądzie Najwyższym zasługuje na akceptację przez parlament, z ewentualnymi proponowanymi przeze mnie zmianami i uzupełnieniami, mającymi charakter drobniejszej natury.

Sporządził: Stanisław Rudnicki

Sędzia Sądu Najwyższego w st. sp.

Za zgodność:

A. Zawojka